

HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İŞ BULMA ENDİŞELERİ VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİ

FINAL YEAR NURSING STUDENTS LEVELS OF JOB SEARCH WORRY

(EMPLOYMENT ANXIETY) AND HOPELESSNESS

Eylül Gülnur ERDOĞAN *

Doç.Dr. Belgin AKIN**

*Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

**Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği AD.

Bu çalışma 24-26 Eylül 2014 tarihinde Fransa'da düzenlenen 10 th FINE International Conference sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET

Amaç: Bu araştırma hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışmanın evrenini Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 2013-2014 öğretim yılının bahar döneminde eğitim gören 91 hemşirelik son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında bir anket formu ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik dağılım, Mann Witney U testi ve Kruskal Wallis Varyans analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 22.31 ± 0.915 olup % 78'i kızdır. Öğrencilerin %65.9'u mesleği kendi seçmiş olup %59.3'ü mesleğini severken %51.6'sı mesleğini önermemektedir. Mesleğini seven ve mesleğini sevmeyen gruplar arasında medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p=0,112$). Mesleğini öneren ve mesleğini önermeyen gruplar arasında da medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p=0,697$). Öğrencilerin yarısından fazlası iş bulma endişesi yaşamamakta ve kısa sürede iş bulacağını düşünmektedir. Beck umutsuzluk puanları (9.6923 ± 2.09599) orta düzey bulunmuştur. Mesleğiyle ilgili işsizlik sorunu olduğunu düşünen grup ile işsizlik sorunu olmadığını düşünen grup arasında medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p=0,392$). Kendinden önce mezun olanların iş bulma konusunda yaşadıkları güçlükler hakkında bilgisi olan grup ile bilgisi olmayan grup arasında da medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p=0,578$).

Sonuç: Bu çalışmada hemşirelik son sınıf öğrencileri mezuniyet sonrası karşılaştıkları sorunları bilmemekle beraber iş bulmayla ilgili sorun yaşamayacaklarını düşündükleri için işsizlik endişesi taşımadıklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar sözcükler: Hemşirelik öğrencisi, iş bulma endişesi, öğrenci, umutsuzluk.

ABSTRACT

Objective: *This research Nursing Department senior students employment concerns and made for the purpose of examining the levels of despair.*

Method: *The nature of this study was to evaluate the identifier/relationship seeker universe of Selcuk University Faculty of Health Sciences during the period of the spring of 2013-2014 academic year studying 91 has created a senior nursing. Questionnaire from and BECK hopelessness scale were used to collect data. .Data were analyzed with the number,percentage, Mann Witney U tests and Kruskal Wallis analysis.*

Results: *Age average of the students is 22.31 ± 0.915 and 78% are females. 65.9% of the students chose the profession on their own and 59.3% like their profession, and 51.6% do not recommend his/her profession. Median BECK hopelessness total points between those who likes his/her profession and those who does not like his/her profession were statistically similar ($p=0,112$). Also, Median BECK hopelessness total points between those who recommends his/her profession and those who does not recommends his/her profession were statistically similar ($p=0,697$). More than half of the students do not feel worried about finding a job and he/she think that he/she will find a job in a short time. Beck hopelessness points (9.6923 ± 2.09599) were found moderate. Median BECK hopelessness total points between those who thinks of unemployment problem of his/her profession and those who does not think of unemployment problem of his/her profession were statistically similar ($p=0,392$). Median BECK hopelessness total points between those who has knowledge of difficulties experienced by graduates on finding a job and those who does not have knowledge of difficulties experienced by graduates on finding a job were statistically similar ($p=0,578$)*

Conclusion: *In this research the final year nursing students expressed that they don't have concerns of unemployment as they believe there would be no difficulties obtaining employment following graduation and that they aren't aware of problems they may face after graduation.*

Key Words: *Nursing student, , employment anxiety, student, hopelessness.*

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte ekonomi dünyasında ortaya çıkan sorunlardan birisi de "işsizlik" konusudur. İşsizlik, kişinin çalışmak istemesiyle ve bu yönde çaba sarf etmesi ve kendisine verilecek olan ücreti kabul etmesine rağmen bir iş bulamaması durumudur. Bir kişinin işsiz olması, iş hayatına girememiş olmaktan kaynaklanabileceği gibi, var olan işini kaybetmesi şeklinde de olabilir. Dolayısıyla iş hayatına girme yaşına geldiği halde ve iş bulma istek ve arzusu olmasına rağmen iş bulamamış ve mevcut işini kaybeden ve yeni bir iş arayışında bulunanlar da işsiz olarak adlandırılır (Aytaç 2004).

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde temel problemlerin başında işsizlik gelmektedir. İşsizlik nedenleri ülkeden ülkeye kişisel özelliklere ve ölçütlere göre değişir (Aytaç 2004, Güney 2009). 2012 yılında özellikle İspanya (%25.0) ve Yunanistan (%24.3) yüksek işsizlik rakamlarıyla dikkat çekerken Japonya(%4.3) ve Avusturya (%4.3) nispeten düşük işsizlik oranları ile ön plana çıkmaktadır (İSO 2013, TÜİK 2013). Türkiye'de ise 2012 işsizlik oranı(%9.2) iken 2013 işsizlik oranı (%9.8) olmuştur (İSO 2013, TÜİK 2013). Dünyadaki küresel krizin en önemli sonuçlarında

birisi, 75 milyonu 25 yaş altı olmak üzere toplam 200 milyon işsiz ortaya çıkması olmuştur. Avro Bölgesinde 25 yaş altı işsizlik oranı 2013 Ocak ayında % 24.2 seviyesinde gerçekleşmiş ve 25 yaş altı işsizlerin sayısı 3.6 milyon kişiye ulaşmıştır. Genç işsizlik Yunanistan'da yüzde 59.4'e, İspanya'da yüzde 55.5'e, Portekiz'de ise yüzde 38,6'ya ulaşmıştır (DPT 2013). Türkiye de ise 15-24 yaş grubunu içeren genç işsizlik oranı %18.7'dir. Türkiye'de istihdamın nüfusa oranı 2012'de %46.3 iken 2013'te %46.6 olmuştur (TUİK 2013). Genç işsizliği oranının, toplam işsizlik ve yetişkin işsizliği oranları ile karşılaştırılması, genç işsizliği sorununun ciddiyeti hakkında genel bir fikir oluşturmaktadır. Genç işsizliği, gençlerin ve ülkelerin geleceği açısından çözülmesi gereken bir sorundur. Söz konusu olan bu sorun, hem gençlerin hayatlarını etkileyen bozukluklara, hem de ülkelerin beşeri sermaye kaybına neden olmaktadır. Bunların yanında dünya, ekonomik büyümenin istihdama yansımaması durumu olan "istihdamsız büyüme" ile karşı karşıyadır (Erdayı 2009). İş fırsatları eksikliği, işsizlik, eksik istihdam ve eğitim sorunları nedeni ile gençlerin çoğu kendilerini "işe yaramaz" ve "güçsüz" olarak algıladıklarından sonsuz bir döngü içinde bir belirsizliğe hapsolmuşlardır (Foundation 2013).

Meslek, her şeyden önce yeteneklerini kullanma, kendini gerçekleştirme ve geliştirme yoludur (Sarıkaya ve Khorshid 2009). Kişinin mesleğinde başarılı olabilmesi, fiziksel özellikleri ve mesleği bilerek ve isteyerek seçmeleri ve mesleğe ruhsal ve zihinsel olarak hazır olmasıyla ilgilidir (Mooney ve ark. 2008). Üniversiteye girişler çoğunlukla istek ve yeteneklerin dışında rastlantı sonucu gerçekleşmekte, üniversiteye girememe olasılığının yüksek olması nedeniyle öğrenciler açıkta kalmamak için ilgili alanlarına girmeyen meslekler seçebilmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda seçtiği mesleği bilmeden istemeden okuyan kişilerin sayısı artmaktadır. Bu durum öğrencilerin mezuniyet öncesi eğitiminden yararlanma ve mezuniyet sonrası hizmet niteliklerini önemli ölçüde etkilemektedir (Ertil ve Yılmaz 2008, Ünal ve ark. 2008). Bir mesleğin çalışma koşullarını ve çalışma alanlarını tanıyıp isteyerek seçen bireylerin o mesleği gerektiği şekilde yürütmesi hem bu meslekte çalışanların verdiği hizmetten doyum almasını, stres yaşamamalarını hem de hizmet alan bireylerin yarar görmesini sağlar (Şirin ve ark 2008, Ünal 2005). Meslek seçimi konusunda ideal olan gencin özel ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek seçmesi iken, var olan ülke politikaları bunu engellemektedir (Sarıkaya ve Khorshid 2009). Üniversite sayılarının hızla artması, mezun sayılarının artışı, işe giriş önceliği konusunda binlerce gençle rekabet etmek zorunda kalınması, aynı zamanda ülkedeki işsizlik sorununun varlığı gençlerin işsizlik kaygılarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Aytaç 2004). Yaşanan bu sosyal ve ekonomik sorunlar işsiz bireylerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemekte ve bu dönemde umutsuzluk yaşama olasılığı yükselmektedir (Şahin 2009). Umutsuzlukla beraber değersizlik, çaresizlik, mutsuzluk, kararsızlık, harekete geçememe, işlerini sürdürememe ve suçluluk duyguları ortaya çıkmaktadır (Dilbaz ve Seber 1993). Gençlerin gelecekle ilgili kaygıları, onların ileriye güvenle bakmasını engellediği ve meslek seçimini etkilediği, girdikleri dallardan memnun olmadıkları ve memnuniyetsizliğin mezuniyet sonrası da devam ettiği gözlenmektedir (Tezel ve Aslan 2002). Mesleğe adım atılan öğrencilik yıllarında,

öğrencilerin mesleği nasıl algıladıkları sorgulama gerektiren önemli bir durumdur (Lai ve ark. 2008). Gençlik, özellikle de üniversiteli gençlik, toplumun en dinamik ve değişime en açık kesimi olduğu için sahip olduğu nitelik ve beklentilerini karşılayan işte çalışması ve kendi yaşamını yönlendirebilecek güce ulaşması gencin toplumsal yaşama daha etkin katılması gerekmektedir (Mütevelliöğlu ve ark. 2010, Evans 2010).

Sağlık hizmetinin en önemli meslek gruplarından biri hemşireliktir ve hemşireler sağlık ekibinin değişmez üyeleridir. Hemşirelik; sağlığın korunması, geliştirilmesi ve hastalık durumunda iyileştirme gibi önemli sorumluluklara sahiptir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sağlığın korunmasında ve yükseltilmesinde hemşirelerin anahtar rol oynadıklarını belirtmektedir. Hemşirelik bilimi son yıllarda önemli aşamalar kaydetmiş, uzun geçmişine yeni bir öz kazandırmıştır (Erbil ve Yılmaz 2008). Kariyer planlama ve geliştirme, hemşirelerin profesyonel olarak gelişmesine ve özel yaşamında oluşan değişikliklere uyum sağlamasında önemli bir araçtır (Donner ve Wheler 2001a). Toplumla hizmet veren ve toplum sağlığının gelişmesinde önemli bir yeri olan hemşirelik mesleğini yapan ya da yapacak olan bireyler, mesleğini tam anlamıyla yapabilmek için kariyer planlaması yapmalıdır (Göz ve Gürbüz 2005). Meslek seçimi konusunda yapılan çalışmalarda; üniversitede hemşirelik mesleğini seçen öğrencilerin, meslek seçimini etkileyen faktörler; puanının düşük, eğitimin kolay, iş bulma olanaklarının, parasal getirisinin iyi ve çalışma koşullarının rahat olması, mesleğe duyulan ilgi, aile, öğretmen ve arkadaş önerisi, mesleğin toplumsal saygınlığının; dürüstlük ve sorumluluk getiren konumda ve kişinin meslekte özgür olması olarak saptanmıştır (Altun 2000, Dinç ve ark. 2007, Şirin ve ark. 2008, Tezel ve Arslan 2002, Tüfekçi ve Yıldız 2009, Yanikkerem ve ark. 2004).

Sağlık bakım sisteminde ve hemşirelikte yaşanan değişimler, sağlık alanında artan işsizlik ve çalışan açığı, hemşireler için yeni iş alanları nedeniyle bireysel kariyerlerini kendi kontrolleri altına almalarını gerektirmiştir (Donner ve Wheler 2001b). Hemşire öğrencilerin mezuniyet sonrası çalışma hayatlarında mutlu ve verimli çalışabilmeleri için kendilerini gelecekte neyin beklediğini ve nerede olmak istediklerini bilerek kariyerlerine yön vermelerinde önem taşımaktadır (Yıldırım ve ark. 2010).

Bu araştırma sonunda, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mezuniyet sonrası iş bulma endişesi yaşayıp yaşamadığı, mezuniyet sonrası iş bulma endişesiyle, eğitim ve umutsuzluk düzeyleri arasında ilişkili faktörlerin saptanmasıyla hemşirelik mesleğinin eğitim ve iş alanlarında neler yapılması gerektiği hakkında önemli katkı sağlayabilir.

Amaç: Bu çalışma hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Tipi ve Yeri

Tanımlayıcı/ilişki arayıcı nitelikte olan bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2013-2014 öğretim yılının bahar döneminde Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde eğitim gören 115 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Örnek seçilmeksizin evrenin tamamı hedeflenmiştir ancak 91 kişi araştırmaya katılmıştır.

Veri Toplama Tekniği ve Araçları

Verileri anket formu ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılarak gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra gönüllü katılımı kabul eden öğrencilerin sözel onamları alınarak araştırmacı tarafından ders sırasında veya ders öncesinde sınıf içerisinde araştırmacı denetimi altında toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Anket Formu

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından literatüre dayanarak (Dereli ve Kabataş 2009, Şahin 2009, Dursun ve Aytaç 2009) hazırlanan anket formunda sosyo-demografik, eğitim özellikleri ve mezuniyet sonrası iş bulma ile ilgili düşünceleri ile ilgili 22 soru bulunmaktadır. Sosyo-demografik özelliklerle ilgili sorular; yaş, cinsiyet, medeni durum, ikamet yeri, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, kardeş sayısı, burs ya da kredi alma durumu, en uzun yaşadığı yer ile ilgilidir. Eğitim özellikleri ilgili sorular; mesleği seçme durumu, mesleği sevme durumu, mesleği önerme, okulu tercih durumu ile ilgilidir. Mezuniyet sonrası iş bulma düşünceleri ile ilgili sorular; iş bulma endişesi, ne kadar sürede iş bulmayı düşündüğü, mesleği ile ilgili işsizlik sorunu hakkındaki düşüncesi, kendinden önce mezun olanların yaşadıkları sorunlar hakkında bilgisi, mezun olduktan sonra karşılaşacağı sorunları bilmesi, iş bulmada başvuracağı yöntemler, iş önceliği, mezun olduktan sonra çalışmayı düşündüğü alan ile ilgilidir.

Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ)

Beck ve ark (1974) tarafından geliştirilmiş olup, Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği Seber ve ark. (1991) tarafından çalışılan BUÖ, 11 doğru, 9 yanlış anahtarları olan 20 doğru-yanlış önermeden oluşmuştur. Ölçek kendi kendine yanıtlanmaktadır. Elde edilen aritmetik toplam "umutsuzluk puanı" olarak kabul edilmiştir. Anahtara uyumlu her yanıt için 1 puan, uyumsuz her yanıt için ise 0 puan verilmektedir. Toplam puanın düşüklüğü umutsuzluk düzeyinin yüksek olduğunu, toplam puanların yüksekliği umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Puanların olası değişkenliği 0 ile 20 puan arasındadır. 1., 6., 13., 15., 19., önermeler gelecek ile ilgili duyguları, 2., 3., 9., 11., 12., 16., 17., 20., önermeler motivasyon kaybını, 4., 7., 8., 14., 18., önermelerde gelecek ile ilgili beklentileri ifade etmektedir. Önermeler duygusal, motivasyonel ve bilişsel etmenlerden oluşmuştur (Seber ve ark. 1991).

Beck Ölçeğin Güvenirliği; ölçeğin güvenilirlik çalışması iç tutarlık ve puan değişmezliği olmak üzere iki kısımda yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı belli olgu grubunun aldığı puanlar üzerinde yapıldı. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0.86 ve

anlamlığını saptamak amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda bu ($p<0.001$) ileri düzeyde anlamlı olduğu belirlenmiştir (Seber ve ark. 1991).

Ölçeğin madde test korelasyonunun en düşük katsayısı 0.076, en yüksek katsayısı ise 0.719 ($p<0.001$) olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.73 ileri derecede anlamlı ($p<0.001$) bulunmuştur (Seber ve ark. 1991).

Verilerin Analizi

İstatistiksel analizlerde SPSS 20.0 istatistik programından yararlanılmıştır. Verilerin incelenmesinde sayı, yüzdelik, ortalama, standart sapma dağılımları yanında Mann Witney U testi ve Kruskal Wallis analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönleri

Araştırmanın yapılabilmesi için Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi 26.03.2014 tarihli Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul onayı 2014/30 sayılı kararla alınmıştır.

Ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için (BECK Umutsuzluk Ölçeği için) Prof. Dr. Gülten Sönmez Seber'den izin alınmıştır. Anket formları doldurulmadan önce bireylere araştırmaya ilişkin bilgi verilerek bireylerin sözlü onamları alınmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişesi ve Beck umutsuzluk düzeyleri incelendiği çalışmada 91 hemşirelik son sınıf öğrencisinden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerinin Dağılımı (n=91)

Değişkenler	Sayı	%
Yaş Grupları		
21-22 yaş	62	68,1
23-25 yaş	29	31,9
Cinsiyet		
Kız	71	78,0
Erkek	20	22,0
Medeni durum		
Evli	2	2,2
Bekar	89	97,8
Şuan ikamet ettiği yer		
Ailemle beraber	30	33,0
Evde tek başına yada arkadaşlarla	26	28,6
Yurtta	35	38,5
Annenin eğitim durumu		
Okuryazar değil ve ilkokul	71	78,0
Ortaokul ve üstü	20	22,0
Babanın eğitim durumu		
Okuryazar değil ve ilkokul	45	49,5
Ortaokul ve üstü	46	50,5

Ekonomik Durumu Algılama Şekli		
Kötü	4	4,4
Orta	78	85,7
İyi	9	9,9
Burs ya da Öğrenim Kredisi Alma Durumu		
Evet	78	85,7
Hayır	13	14,3
En Uzun Süre Yaşadığı Yer		
Köy	16	17,6
İlçe	24	26,4
İl	51	56,0

Çalışma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalaması 22.31 ± 0.915 olup % 78'i kızdır. Öğrencilerin % 97.8'i bekar olup % 28.6'sı evde tek başına ya da arkadaşla, % 38.5'i yurttan ikamet etmektedir. Anne eğitim durumu % 78'i okuryazar değil ya da ilkokul, babalarının %50,5 ortaokul ve üstü eğitimlidir. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 85.7'si ekonomik durumunun orta düzeyde olduğunu, % 85.7'si burs ya da öğrenim kredisi aldığını ve % 56'sı en uzun yaşadığı yerin il olduğunu ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Mesleklerine İlişkin İfadeleri (n=91)

Değişkenler	Sayı	%
Meslek Seçimine Karar Verme Durumu		
Kendi isteği	60	65,9
Aile isteği	23	25,3
Başkaları	8	8,8
Mesleğini Sevme Durumu		
Evet	54	59,3
Hayır	37	40,7
Mesleği Önerme Durumu		
Evet	44	48,4
Hayır	47	51,6
Okulu Tercih Durumu		
İsteyerek	62	68,1
İstemeyerek	29	31,9

Öğrencilerin %65.9'u mesleği kendi seçmiş olup %59.3'ü mesleğini sevdiğini %51.6'sı mesleğini önermediğini ve %68.1'i okulu isteyerek tercih ettiğini belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası İş Bulmaya İlişkin Düşünceleri (n=91)

Değişkenler	Sayı	%
İş bulma endişesi		
Evet	42	46,2
Hayır	49	53,8
Mezun olduktan sonra ne kadar sürede iş bulacağı konusundaki düşüncesi		
6 aydan önce	66	72,5
6 ay-1 yıl arasında	20	22,0
1 yıldan fazla	5	5,5
Mesleği ile ilgili işsizlik sorunu olduğunu düşünme		
Evet	26	28,6
Hayır	65	71,4
Kendinden önce mezun olanların iş bulma konusunda yaşadıkları güçlükler hakkında bilgisi		
Evet	65	71,4
Hayır	26	28,6
Mezuniyet sonrası karşılaşılabilecek sorunları bilme		
Evet	25	27,5
Hayır	66	72,5
İş bulmada başvuracağı yöntem		
Tanıdık ve kişisel olanaklar	5	5,5
KPSS	86	94,5
Çalışmayı düşündüğü alan		
Kamu	66	72,5
Özel hastane	7	7,7
Diğer	18	19,8

Öğrencilerin %53,8 iş bulma endişesinin olmadığını, %72,5'i 0-6 ay içinde iş bulacağını ifade etmiştir. Öğrencilerin %71,4'ü mesleğiyle ilgili işsizlik sorunu olduğunu düşünmediğini, %72,5'i mezuniyet sonrası karşılaşılabilecek sorunları bilmediğini ve %71,4'ü kendinden önceki mezunların iş bulma konusunda yaşadıkları güçlükleri bildiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %94,5'i iş bulmada başvuracağı yöntemi KPSS olarak ifade ederken %72,5'i kamuda çalışmak istemektedir (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin İş Önceliğine İlişkin İfadeleri (n=91)

Değişkenler	Sayı	%
Para kazanmak		
Evet	72	79,1
Hayır	19	20,9
Sosyal güvence		
Evet	32	35,2
Hayır	59	64,8
Statü sahibi olmak		
Evet	25	27,5
Hayır	66	72,5
Topluma yararlı olmak		
Evet	45	49,5
Hayır	46	50,5
Kendini gerçekleştirmek		
Evet	25	27,5
Hayır	66	72,5

*N katlanmıştır; öğrenciler iş önceliğini birden fazla seçenek işaretlemişlerdir

Öğrencilerin %79,1'i para kazanmak %49,5'i topluma yararlı olmak, %35,2'si sosyal güvenceye sahip olmak, % 27,5'i statü sahibi ve kendini gerçekleştirmek olarak iş önceliklerini ifade etmiştir (Tablo 4).

Öğrencilerin BECK umutsuzluk puan ortalaması 9.6923 ± 2.09599 olup umutsuzluk düzeylerine ilişkin bu ortalamanın orta düzey umutsuzluk (9-14 puan aralığı) sınırındadır.

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyo-demografik Değişkenlerine göre BECK Umutsuzluk Puan Dağılımları (n=91)

Değişkenler	Sayı	%	Medyan (min-max)	İstatistik	p-değeri
Yaş Grupları				z=-1,234	0,217†
21-22 yaş	62	68,1	9 (5-17)		
23-25 yaş	29	31,9	10 (6-16)		
Cinsiyet				z=-1,012	0,312†
Kadın	71	78,0	9 (5-16)		
Erkek	20	22,0	10 (6-17)		

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeyleri

Medeni Durum				AY	AY
Evli	2	2,2	12 (8-16)		
Bekar	89	97,8	9 (5-17)		
Şuan İkamet ettiği Yer				$\chi^2=0,347$	0,841‡
Aile ile birlikte	30	33,0	9,5 (7-16)		
Evde tek başına ya da arkadaşlarla	26	28,6	9 (5-17)		
Öğrenci yurdunda	35	38,5	9 (7-13)		
Annenin Eğitim Durumu				$z=-0,929$	0,353†
Okuryazar değil ve İlkokul	71	78,0	9 (6-16)		
Ortaokul ve Üstü	20	22,0	9,5 (5-17)		
Babanın Eğitim Durumu				$z=-1,093$	0,274†
Okuryazar değil ve İlkokul	45	49,5	9 (5-16)		
Ortaokul ve Üstü	46	50,5	10 (6-17)		
Ekonomik Durumu Algılama				$\chi^2=0,700$	0,705‡
Kötü	4	4,4	9,5 (9-13)		
Orta	78	85,7	9 (5-16)		
İyi	9	9,9	9 (8-17)		
Burs ya da Öğrenim Kredisi Alma Durumu				$z=-0,336$	0,737†
Evet	78	85,7	9 (5-17)		
Hayır	13	14,3	9 (8-16)		
En Uzun Süre Yaşadığı Yer				$z=-0,404$	0,686†
Köy ve ilçe	40	44,0	9 (6-16)		
İl	51	56,0	9 (5-17)		

AY: Analiz Yapılmadı, † Mann Whitney U testi, ‡ Kruskal Wallis testi.

Kız ve erkekler arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır ($p=0,312$). Öğrencilerin cinsiyet, ikamet yeri, anne, baba eğitimi, ekonomik durum, burs yada kredi alma-almama, en uzun süre yaşanan yer değişkenlerine göre medyan toplam umutsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 6. Öğrencilerin Eğitim Durumu Değişkenlerine göre BECK Umutsuzluk Puan Dağılımları (n=91)

Değişkenler	Sayı	%	Medyan (min-max)	İstatistik	p-değeri
Meslek Seçimine Karar				$\chi^2=0,523$	0,770‡
Kendi isteği	60	65,9	9 (5-17)		
Aile isteği	23	25,3	10 (7-12)		
Başkaları	8	8,8	10 (7-16)		
Mesleğini Sevme				$z=-1,591$	0,112†
Evet	54	59,3	9 (6-17)		
Hayır	37	40,7	10 (5-16)		
Mesleği Önerme				$z=-0,389$	0,697†
Evet	44	48,4	9 (7-17)		
Hayır	47	51,6	10 (5-16)		
Okulu Tercih Durumu				$z=-0,382$	0,702†
İsteyerek	62	68,1	9 (6-17)		
İstemeyerek	29	31,9	9 (5-16)		

‡ Kruskal Wallis testi, † Mann Whitney U testi.

Öğrencilerin mesleğini seçme kararı, mesleğini sevme, önerme ve okulu tercih durumu değişkenlerine göre medyan toplam umutsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır (Tablo 6).

Tablo 7. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası İş Bulma Düşünceleri Değişkenlerine göre BECK Umutsuzluk Puan Dağılımları (n=91)

Değişkenler	Sayı	%	Medyan (min-max)	İstatistik	p-değeri
İş bulma endişesi				$z=-1,596$	0,110†
Evet	42	46,2	9 (5-16)		
Hayır	49	53,8	10 (7-17)		
Mezun olduktan sonra ne kadar sürede iş bulacağı konusundaki düşüncesi				$\chi^2=1,607$	0,448‡
6 aydan önce	66	72,5	9 (5-17)		
6ay- 1 yıl arasında	20	22,0	9 (6-12)		
1 yıldan fazla	5	5,5	10 (8-13)		
Mesleği ile ilgili işsizlik sorunu olduğunu düşünme				$z=-0,856$	0,392†
Evet	26	28,6	9 (5-16)		
Hayır	65	71,4	9 (6-17)		

Kendinden önce mezun olanların iş bulma konusunda yaşadıkları güçlükler hakkında bilgisi				$z=-0,556$	0,578†
Evet	65	71,4	9 (5-17)		
Hayır	26	28,6	9,5 (7-16)		
Mezuniyet sonrası karşılaşılabilecek sorunları bilme				$z=-0,794$	0,427†
Evet	25	27,5	9 (6-12)		
Hayır	66	72,5	9 (5-17)		
İş bulmada başvuracağı yöntem				$z=-0,222$	0,824†
Tanıdık ve kişisel olanaklar	5	5,5	9 (8-11)		
KPSS	86	94,5	9 (5-17)		
Çalışmayı düşündüğü alan				$\chi^2=1,986$	0,370‡
Kamu	66	72,5	9 (5-17)		
Özel hastane	7	7,7	9 (8-11)		
Diğer	18	19,8	10 (8-16)		

† Mann Whitney U testi, ‡ Kruskal Wallis testi.

İş bulma endişesi taşıyan grup ile iş bulma endişesi taşımayan grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p=0,110$). BECK umutsuzluk ölçeği toplam puanları mezun olduktan sonra ne kadar süre içerisinde iş bulunacağı düşüncesine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p=0,448$). Mesleğiyle ilgili işsizlik sorunu olduğunu düşünen grup ile işsizlik sorunu olmadığını düşünen grup arasında medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p=0,392$). Kendinden önce mezun olanların iş bulma konusunda yaşadıkları güçlükler hakkında bilgisi olan grup ile bilgisi olmayan grup arasında da medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p=0,578$). Mezuniyet sonrası karşılaşılabilecek sorunları bilen grup ile bilmeyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p=0,427$). İş bulma konusunda tanıdık ve kişisel olanaklarını kullanacağını belirten grup ile KPSS'ye başvuracağını söyleyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p=0,824$). BECK umutsuzluk ölçeği toplam puanları kişilerin çalışmayı düşündüğü alanlara göre istatistiksel olarak anlamlı değişiklik göstermemekteydi ($p=0,370$).

Tablo 8. Öğrencilerin İş Önceliğine göre BECK Umutsuzluk Puan Dağılımları (n=91)

Değişkenler	Sayı	%	Medyan (min-max)	İstatistik	p-değeri
Para kazanmak				z=-0,463	0,643†
Evet	72	79,1	9 (5-16)		
Hayır	19	20,9	9 (7-17)		
Sosyal güvence				z=-0,293	0,770†
Evet	32	35,2	9 (7-13)		
Hayır	59	64,8	9 (5-17)		
Statü sahibi olmak				z=-0,640	0,522†
Evet	25	27,5	9 (6-13)		
Hayır	66	72,5	9 (5-17)		
Topluma yararlı olmak				z=-1,600	0,110†
Evet	45	49,5	9 (5-13)		
Hayır	46	50,5	9 (6-17)		
Kendini gerçekleştirmek				z=-0,263	0,792†
Evet	25	27,5	9 (6-17)		
Hayır	66	72,5	9 (5-16)		

† Mann Whitney U testi. *n katlanmıştır; öğrenciler iş önceliğini birden fazla seçenek işaretlemişlerdir

İşinde para kazanma önceliği olan grup ile önceliği para kazanma olmayan grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p=0,643). İşinde sosyal güvence önceliği olan grup ile önceliği sosyal güvence olmayan grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanları istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p=0,770). İşinde statü sahibi olma önceliği olan grup ile statü sahibi olmayı öncelik olarak görmeyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p=0,522). İşinde topluma yararlı olma önceliği olan grup ile topluma yararlı olmayı öncelik olarak görmeyen arasında medyan toplam umutsuzluk puanları istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p=0,110). İşinde kendini gerçekleştirmeyi öncelik olarak gören grup ile öncelik olarak görmeyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır (p=0,792)(Tablo 8).

TARTIŞMA

Bu araştırma bulguları, hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerini çeşitli değişkenler açısından değerlendirmesini sağlamıştır.

Çalışmada kız ve erkek öğrenciler arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görüldü (p=0,312). Pek çok çalışmada (Şahin 2002, Dereli ve Kabataş 2009, Üngüren ve Ehtiyar 2008) çalışmamıza

benzer şekilde cinsiyet faktörü ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Medeni durum açısından sadece 2 kişi evli olduğu için istatistiksel karşılaştırma yapmak uygun değildir. Şu anda ikamet edilen yere göre BECK umutsuzluk toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik görülmedi ($p=0,841$). Şahin (2009) öğrencilerin kaldıkları yere göre öğrencilerin umutsuzluk puanları arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan önemli olduğunu saptamıştır ($p=0,016$). Anne öğrenim ($p=0,353$) ve baba öğrenim ($p=0,274$), durumuna göre BECK umutsuzluk toplam puanları yönünden istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur. Devenci ve ark.(2011) anne ve babalarının eğitim düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında ilişki saptanmamıştır. Ekonomik olarak ailesini kötü, orta ve iyi şeklinde algılayan gruplar arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,705$). Başka çalışmalarda (Şahin 2009, Mütevellioğlu ve ark. 2010) algılanan gelir düzeyine göre öğrencilerin umutsuzluk puanları arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($P<0,05$). Burs ya da öğrenim kredi alan grup ile burs ya da öğrenim kredisi almayan grup arasında medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak benzerdi ($p=0,737$). Yaşamı boyunca en uzun süre köyde ya da ilçede yaşam grup ile ilde yaşayan grup arasında da medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak benzerdi ($p=0,686$).

Öğrencilerin mesleklerine ilişkin ifadelerine bakıldığında %65.9'u mesleği kendi seçmiş olup %59.3'ü mesleğini sevdiğini %51.6'sı mesleğini önermediğini ve %68.1'i okulu isteyerek tercih ettiğini belirtmiştir. Mesleğine kendi isteğiyle, ailesinin isteğiyle ve başkasının isteği ile karar veren gruplar arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,770$). Aytaç ve Bayram (2001) öğrencilerin eğitim görecekleri alanı ve mesleğini yapabilecekleri işi belirlemede ailelerinin dediklerini yapan bireylerin iş ve meslek seçimi sorunuyla karşılaşmadıklarını ve kendisi adına ailesi karar verenlerin iş adına kaygı yaşamadıkları bulunmuştur. Mesleğini seven ve mesleğini sevmeyen gruplar arasında medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak benzerdi ($p=0,112$). Mesleğini öneren ve mesleğini önermeyen gruplar arasında da medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak benzerdi ($p=0,697$). Okulunu isteyerek tercih eden grup ile okulunu isteyerek tercih etmeyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,702$).

Öğrencilerin %53.8 iş bulma endişesinin olmadığını, %72.5'i 0-6 ay içinde iş bulacağını ifade etmiştir. Öğrencilerin %71.4'ü mesleğiyle ilgili işsizlik sorunu olduğunu düşünmediğini, %72.5'i mezuniyet sonrası karşılaşacağı sorunları bilmediğini ve %71.4'ü kendinden önceki mezunların iş bulma konusunda yaşadıkları güçlükleri bildiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %94.5'i iş bulmada başvuracağı yöntemi KPSS olarak ifade ederken %72.5'i kamuda çalışmak istemektedir. Öğrencilerin hemşireliği tercih etme gerekçeleri ve gelecekleri ile ilgili görüşleri konulu çalışmada (Tüfekci ve Yıldız 2009), öğrencilerin %45.8'inin KPSS'yi işe yerleşmede bir sorun olarak gördüğü saptanmıştır. Öğrencilerin %72.5'i hastanede çalışmak istediğini ifade ederken %7.7'si özel hastanede çalışmak istemektedir.

Benzer çalışmalarda (Arslan ve Özsoy 2013, Yıldırım ve ark 2010) öğrencilerin yarısından fazlasının hastanede çalışmak istediği saptanmıştır.

İş bulma endişesi taşıyan grup ile iş bulma endişesi taşımayan grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,110$). BECK umutsuzluk ölçeği toplam puanları mezun olduktan sonra ne kadar süre içerisinde iş bulunacağı düşüncesine göre istatistiksel olarak anlamlı değişiklik göstermemekteydi ($p=0,448$). Dereli ve Kabataş (2009) iş bulmada endişe duyma faktörü ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olduğunu saptamıştır ($p=0,014$). Mesleğiyle ilgili işsizlik sorunu olduğunu düşünen grup ile işsizlik sorunu olmadığını düşünen grup arasında medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak benzerdi ($p=0,392$). Demir ve ark.(2006) öğrencilerin okulu bitirdikten sonra işsiz kalacağına kesin gözüyle baktıkları saptanmıştır. Kendinden önce mezun olanların iş bulma konusunda yaşadıkları güçlükler hakkında bilgisi olan grup ile bilgisi olmayan grup arasında da medyan BECK umutsuzluk toplam puanları istatistiksel olarak benzerdi ($p=0,578$). Mezuniyet sonrası karşılaşacağı sorunları bilen grup ile bilmeyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,427$). İş bulma konusunda tanıdık ve kişisel olanaklarını kullanacağını belirten grup ile KPSS'ye başvuracağını söyleyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,824$). BECK umutsuzluk ölçeği toplam puanları kişilerin çalışmayı düşündüğü alanlara göre istatistiksel olarak anlamlı değişiklik göstermemekteydi ($p=0,370$).

Öğrencilerin %79.1'i para kazanmak %49.5'i topluma yararlı olmak, %35.2'si sosyal güvenceye sahip olmak, % 27.5'i statü sahibi ve kendini gerçekleştirmek olarak iş önceliklerini ifade etmiştir. İşinde para kazanma önceliği olan grup ile önceliği para kazanma olmayan grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,643$). İşinde sosyal güvence önceliği olan grup ile önceliği sosyal güvence olmayan grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanları istatistiksel olarak benzer bulundu ($p=0,770$). İşinde statü sahibi olma önceliği olan grup ile statü sahibi olmayı öncelik olarak görmeyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,522$). İşinde topluma yararlı olma önceliği olan grup ile topluma yararlı olmayı öncelik olarak görmeyen arasında medyan toplam umutsuzluk puanları istatistiksel olarak benzer bulundu ($p=0,110$). İşinde kendini gerçekleştirmeyi öncelik olarak gören grup ile öncelik olarak görmeyen grup arasında medyan toplam umutsuzluk puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmedi ($p=0,792$).

Önceden hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin çoğunun, bu alanı tercih etmelerinde en büyük payı insanlara yardım etme isteği oluştururken şimdi para kazanmak öncelik haline gelmiştir. İş garantisi olması, toplumsal algıda "yüksek maaşlı" meslekler içinde bulunması gibi nedenlerden ötürü öğrenciler bu alanı tercih etmektedir. Bu yüzden hemşirelik öğrencileri ideallerinden ve toplumu iyiye götürme arzusundan uzaklaşmaya başlamışlardır. Sağlık sisteminin emek gücünü oluşturan bir

meslek olan hemşireliğin, okullarda kontenjanlarının sürekli olarak artırılması sağlık sisteminde ucuz emek gücü oluşturulmaya çalışıldığının göstergesi olarak karşımızda duruyor. Bu durumu hemşirelik istihdamında görebiliriz.

Öğrencilerin BECK umutsuzluk puan ortalaması 9.6923 ± 2.09599 olup umutsuzluk düzeylerine ilişkin bu ortalamanın orta düzey umutsuzluk (9-14 puan aralığı) sınırındadır. Artan ekonomik sorunlar, üniversite mezunu sayısına oranla kadroların yetersizliği, askerlik, istihdam, lisansüstü eğitim sorunlarının öğrencilerde umutsuzluk yarattığı düşünülmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın 2013 yılı istatistiklerine bakarak bu durumun ne oranda gerçekleştiğini görmek mümkün. Yıllara göre toplam sağlık personel sayısına baktığımızda 2002 yılında mevcut hemşire sayısı 72,393 iken 2013 yılında 139,544'e çıkmıştır. Ancak Sağlık Bakanlığında çalışan toplam hemşire sayısına baktığımızda 2002 yılında 54,360 iken 2013 yılında 93,700'dür. Hemşirelik eğitimi veren okullara kayıt yaptıran öğrenci sayısı 2002 yılında 16,423 iken 2013 yılında 38,112'ye yükselmiştir (SAGEM 2014).

Türkiye'de toplumun hemşirelik algısı geleneksel, kültürel, sosyopolitik birçok faktörden etkilenmektedir. Hemşirelik, uzun yıllar profesyonelleşme sürecini tamamlamamış, hekime yardım eden bir kadın mesleği olarak algılanırken, son yıllarda, bu algı olumlu yönde değişmeye başlamıştır (Aksayan ve Cimete 2000, Özsoy 2000, Bahçecik ve Alpar 2009). Türkiye'nin genel işsizlik sorunu hemşire istihdamını da etkilemektedir. Hastane ve birinci basamak sağlık hizmetlerinde hemşire açığı olduğu halde, mezunlar istihdam edilememekte ya da sözleşmeli ve düşük ücretle çalıştırılarak ucuz insan gücüne dönüştürülmektedir (Ülker ve ark. 2001).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda hemşirelik son sınıf öğrencilerinin iş bulma konusunda endişesi olmadığı ve çoğunluğunun 0-6 ay içinde iş bulacağını düşündüğü bulunmuştur. Öğrencilerin çoğu hemşirelik mesleğini kendi tercih ettiğini ve hemşirelik mesleğini sevdiğini ifade ederken yarından fazlası mesleğini önermemektedir. Öğrenciler kendilerinden önce mezun olanların iş bulma konusunda yaşadıkları sorunları bildiklerini ifade etmelerine karşın, mezun olduktan sonra karşılaştıkları sorunları bilmemekle beraber mezun olduktan sonra işsizlik sorunu yaşamayacağını ifade etmiştir. Öğrencilerin yarısından fazlası iş bulmada başvuracağı yöntem olarak KPSS'yi düşünmekte ve yarısından fazlası kamu hastanesinde çalışmak istedikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin BECK umutsuzluk puan ortalaması 9.6923 ± 2.09599 olup orta düzey umutsuzluk yaşadıkları bulunmuştur. Öğrencilerin yarısından fazlası iş önceliği para kazanmak olup kendini gerçekleştirme ve topluma yararlı olmak ise gerilerdedir.

Sağlık öğrencileri 2003 yılında yapılan sağlıkta dönüşüm programı sonrası hem okudukları sırada, hem staj yaptıkları sırada dönüşümün olumsuz yanlarını bizzat görmelerinden dolayı toplum sağlığının nasıl yok edilip piyasa odaklı bir sağlık sisteminin inşa edildiğine şahit olmuşlardır. Sağlık öğrencileri kontenjan artırımlarının amacının aslında sağlık sistemindeki ihtiyacı karşılamaya yönelik değil, bir işsiz

sağlıklı ordusu oluşturularak sermayeye ucuz iş gücü yaratmak olduğunu ve böyle bir sistemde aldıkları eğitim kalitesinin niteliksizleşeceğini de farkına varmışlardır.

KAYNAKLAR

- Aksayan S, Cimete G. Nursing Education and Practice In Turkey. Journal of Nursing Scholarship 2000; 32(2): 211-212.
- Altun İ. Kocaeli Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Kişisel Değerleri ve Meslek Seçimlerine Etki Eden Faktörler. I. Uluslararası & VIII. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı.2000
- Arslan E, Özsoy S. Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Planlamaya Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2013; 29(3):1-9.
- Aytaç S. İşsizliğin Çalışan Birey Üzerindeki Etkisi: İşsizlik Kaygısı. İnsan Kaynakları Dergisi 2004;4: 82.
- Aytaç S, Bayram N. Üniversite Gençliğinin İş ve Eş Seçimindeki Etkin Kriterlerinin Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) İle Analizi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2001;16: 89-100
- Bahçecik N, Alpar SE. Nursing Education in Turkey: From Past To Present. Nurse Education Today 2009; 29(7): 698-703
- Demir A, Pala A, Baytekin H. Ziraat Fakülteleri Öğrencilerinin Sosyal Yapıları, Eğilimleri ve Sorunları Üzerinde Bir Araştırma. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 2006;3: 3-7.
- Dereli F, Kabataş S. Sağlık Yüksek Okulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri Ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi. Yeni Tıp Dergisi 2009;26:31-36
- Deveci S.E., Ulutaşdemir N, Açık Y. Bir Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerinde Umutsuzluk Düzeyi Ve Etkileyen Faktörler. Dicle Tıp Dergisi 2011; 38 (3): 312-317
- Devlet Planlama Teşkilatı. Dünya Ekonomisindeki Son Gelişmeler. Küresel Ekonomik Gelişmeleri İzleme Değerlendirme Dairesi. 2013 Mart: 1. Erişim adresi: <http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14889/DEG-Mart-20Mart2013.pdf>. Erişim tarihi: 19 Kasım 2013
- Dilbaz N, Seber G. Umutsuzluk Kavramı: Depresyon Ve İntiharda Önemi, Kriz Dergisi 1993;1(3):134-8.
- Diñç S, Kaya Ö, Şimşek Z. Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Bilgi, Düşünce ve Beklentileri. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007; 10 (1): 1-9
- Donner GJ, Wheeler MM. Career Planning and Development for Nurses. The Time has Come. International Nursing Review 2001a;48:79-85.
- Donner GJ, Wheeler MM. It's Your Career: Take Charge, Career Planning and Development. International Council of Nurses Geneva. Switzerland 2001b;11-18.
- Dursun S, Aytaç S. Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. Uludağ Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2009; XXVIII:1:71-84.
- Erbil N, Yılmaz A. Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçme Kararlarını Ve Bakış Açılarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Hemşirelik Forumu 2008; 2 (1): 46-51.
- Erdayı AU. Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye. Çalışma ve Toplum 2009;3.
- Evans J. Key Themes in Youth Employment and The Future of Work. 2010;7-18.
- Foundation K. Young Europeans' Perspectives on The Crisis. Futurelab Europe Report Lost Generation. 2013.
- Güney A. İşsizlik, Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri. Kamu-İş. 2009;4.
- Göz F, Gürbüz K. Hemşirelikte Kariyerinizi Keşfedin!. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005;8(2):82-87.

- İstanbul Sanayi Odası. AB Ülkelerinin Temel Ekonomik Göstergeleri. 2013. Erişim adresi: http://www.iso.org.tr/tr/documents/arastirma/ab_temel_ekonomik_veriler.pdf?redirected=1. Erişim tarihi:19 Kasım 2013.
- Lai H.L, Lin Y.P, Chang H.K, Chen C.J, Peng T.C, Chang F.M. Is Nursing Profession My First Choice? A Follow up Survey in Pre-Registration Student Nurses. *Nurse Education Today* 2008; 28:768-776
- Mooney M, Glacken M, O'Brien F. Choosing Nursing as a Career: A Qualitative Study. *Nurse Education Today* 2008; 28: 385-392.
- Mütevellioğlu N, Zambak M, Mert M. İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2010;11:1:207.
- Özsoy SA. Toplumda Hemşirelik İmajının Belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2000; 16(2-3), 1-19.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2013. Ankara 2014. Erişim adresi: <http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/sa%C4%9F%C4%B1k%20istatistik%20y%C4%B1ll%C4%B1%C4%9F%C4%B1%202013.pdf>. Erişim tarihi:15 Ocak 2015
- Sarıkaya T, Khorsid L. Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2009; 7(2): 393-423
- Seber G, Dilbaz N, Kaptanoğlu C, Tekin D. Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenirliliği. *Kriz Dergisi*. 1991;139-142.
- Şahin C. Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi* 2009;27:271-286.
- Şirin A, Öztürk R, Bezci G, Çakar G, Çoban A. Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçimi ve Mesleği Uygulamaya Yönelik Görüşleri. *Dirim Tıp Gazetesi* 2008;83(1): 69-5.
- Tezel A, Arslan S. Erzurum Sağlık Yüksekokulu 1. Sınıf Öğrencilerinin Mesleklerini Seçmeye ve Mesleğe İlişkin Görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2002; 5(2): 39-44.
- Türkiye İstatistik Kurumu.15 Kasım 2013. Erişim adresi: www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13628. Erişim tarihi: 4 Ocak 2014
- Tüfekci F.G, Yıldız A. Öğrencilerin Hemşireliği Tercih Etme Gerekçeleri ve Gelecekleri İle İlgili Görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Dergisi* 2009;12(1):31-7.
- Ülker S, Buldukoğlu K, Aksayan S, Atalay M, Kocaman G, Oktay S, Pektekin Ç. Türkiye’de Hemşirelik: Temel Mesleki Eğitimi ile İnsangücü’ne İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ankara 2001. Erişim adresi: <http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/hemşirelik/hemsire.pdf> Erişim tarihi: 06 Mart 2014.
- Ünal S, Gürhan N, Saral E, Özbaş A. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Hemşirelik Mesleğini Seçme Nedenleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2008; 16 (63): 179- 187.
- Ünal Ş. Hayatta Önemli Bir Dönüm Noktası: Meslek Seçimi.2005. Erişim adresi: <http://www.ilkadimdergisi.com>. Erişim Tarihi: 11 Ocak 2014
- Yanikkerem E, Altınparmak S, Karadeniz G. Gençlerin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler ve Benlik Saygıları. *Hemşirelik Forumu*. 2004; 7(2): 61- 62
- Yıldırım D, Keçeci A, Bulduk S. How Do You Turkish Nursing Students Plan Their Career after The Graduation?: A Questionnaire Survey. *Asia Pasific Education Review* 2010;doi10.1007/s12564-010-9133x.